

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 07.05.1965, sp. zn. 10 Tz 29/65, ECLI:CZ:NS:1965:10.TZ.29.1965.1

Číslo: 56/1965

Právní věta: II. Křižovatkou ve smyslu pravidel silničního provozu je místo, v němž se křižují nebo setkávají dvě nebo více silnic. Není proto křižovatkou místo, v němž takovou silnici křižuje nebo na ni vyústuje komunikace, určená pouze jednomu druhu veřejného provozu, např. vyústění polní nebo lesní cesty na silnici. Řidič rozměrnějšího vozidla před vyjetím ze silnice vlevo (nebo před odbočením vlevo) někdy nemůže, vzhledem k šířce vozovky, zajet až k jejímu středu, jak mu to ukládá ust. § 11 odst. 3 vyhl. č. 141/60 Sb., neboť by mu tím vyjetí ze silnice bylo ztěženo, je proto nucen s vozidlem nadjet k pravému okraji vozovky. I v takovém případě platí ust. § 11 odst. 3 cit. vyhl., podle něhož je povinen dát přednost v jízdě všem protijedoucím mot. i nemot. vozidlům a tramvajím, jedoucím v obou směrech. K výjimečnému případu, kdy je řidič při změně směru jízdy povinen dát přednost v jízdě vozidlu, které přijíždí za ním, může dojít též tehdy, není-li ukazatel směru jízdy viditelný pro šířku přívěsu vlečného vozidla.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 07.05.1965

Spisová značka: 10 Tz 29/65

Číslo rozhodnutí: 56

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Doprava, Znalci

Předpisy: 141/1960 Sb. § 11 odst. 3

§ 13

§ 16

§ 16 odst. 1

§ 22 odst. 4

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 56/1965 sb. rozh.

I. Z ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř. vyplývá, že odvolací soud nemá volnost ve vytváření skutkového podkladu pro rozhodnutí; je-li nutno učinit skutkové zjištění odchylné od napadeného rozsudku, lze změny rozhodnutí dosáhnout – nejde-li o pouhé doplnění – jen postupem podle § 259 odst. 1 tr. ř., tj. vrácením věci soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí (příp. podle § 260 tr. ř. prokurátoru k došetření).

II. Křižovatkou ve smyslu pravidel silničního provozu je místo, v němž se křižují nebo setkávají dvě nebo více silnic, které jsou určeny současnému veřejnému provozu více druhů vozidel. Není proto křižovatkou místo, v němž takovou silnici křižuje nebo na ni vyústí komunikace, určená pouze jednomu druhu veřejného provozu, např. vyústění polní nebo lesní cesty na silnici; pro otázku přednosti vozidel v jízdě tedy nepřichází v úvahu ustanovení § 13 vyhl. č. 141/60 Sb., nýbrž ustanovení § 16 odst. 1, 2 cit. vyhlášky o vyjíždění na silnici a vyjíždění z ní.

Řidič rozměrnějšího vozidla před vyjetím ze silnice vlevo (nebo před odbočením vlevo) někdy nemůže, vzhledem k šířce vozovky, zajet až k jejímu středu, jak mu to ukládá ustanovení § 11 odst. 3 cit. vyhlášky, neboť by mu tím vyjetí ze silnice (odbočení) bylo ztíženo, příp. i znemožněno; je proto nucen s vozidlem nadjet k pravému okraji vozovky. I v takovém případě platí ustanovení § 11 odst. 3 cit. vyhl., podle něhož je povinen dát přednost v jízdě všem protijedoucím motorovým i nemotorovým vozidlům a tramvajím, jedoucím v obou směrech; vozidlům, která přijíždějí za ním – s výjimkou tramvaj – tedy přednost nedává. K výjimečnému případu, kdy je řidič při změně směru jízdy povinen dát přednost v jízdě vozidlu, které přijíždí za ním, může dojít – kromě případu, upraveného ustanovením § 11 odst. 4 cit. vyhlášky – též tehdy, není-li ukazatel směru jízdy viditelný pro šířku přívěsu nebo vlečného vozidla, nebo i z jiného důvodu (např. pro zakrytí nákladem) a nelze-li znamení pro změnu směru jízdy dát „jiným viditelným způsobem“ (§ 22 odst. 4 cit. vyhlášky). Znamení pro změnu směru jízdy musí být podle § 11 odst. 1, § 22 odst. 1 cit. vyhlášky, dáno „včas a zřetelně“, tj. v dostatečné vzdálenosti před místem odbočení (změny směru jízdy) a způsobem pro ostatní uživatele silničního provozu – zejména pro řidiče vozidel, jedoucích vzadu stejným směrem – náležitě rozpoznatelným. Určení zmíněné vzdálenosti je závislé na konkrétní dopravní situaci, zejména na rychlosti jízdy a rozměrech vozidla, dále na přehlednosti místa, hustotě provozu apod.

III. Účelem znaleckého posudku podle § 105 tr. ř. je objasnění skutkových okolností na základě odborných znalostí v příslušném odboru. Podle § 107 odst. 1 věta druhá tr. ř. znalci nepřísluší řešit právní otázky, tedy ani podávat výklad ustanovení vyhlášky č. 141/1960 Sb. o pravidlech silničního provozu; řešení těchto otázek přísluší jen orgánům, činným v trestním řízení.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. května 1965 – [10 Tz 29/65.](#))

Rozsudkem okresního soudu v Prešově ze dne 30. července 1964 sp. zn. 3 T 9/64 byl obviněný A. uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 tr. zák. a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání osmi měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 písm. a), § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu jednoho roku.

Z podnětu odvolání obviněného krajský soud v Košicích rozsudkem z 22. ledna 1965 sp. zn. 4 To 353/64 obviněného podle § 226 písm. c) tr. ř. obžaloby zprostil.

Ke stížnosti pro porušení zákona, podané generálním prokurátorem Nejvyšší soud rozsudek krajského soudu zrušil, zrušil i rozsudek okresního soudu a okresnímu prokurátorovi v Prešově přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Podle rozsudku okresního soudu obviněný spáchal trestný čin tím, že dne 8. 11. 1963 asi ve 12 hod. jako řidič motocyklu SPZ PO 18-53 při jízdě po státní silnici mezi obcemi Rožkovany – Červenica nevěnoval náležitou pozornost řízení a při předjíždění traktoru s vlekem nesprávně reagoval na odbočování traktoru vlevo, v důsledku čehož narazil motocykl do předního levého kola traktoru a havaroval. Při havárii utrpěl tandemista K. zlomeninu klenby a spodiny lební a tomuto zranění krátce po nehodě podlehl. Zavinění obviněného nespatořoval okresní soud v porušení nějakých důležitých povinností řidiče motorového vozidla, nýbrž v jeho nesprávném rozhodnutí v okamžiku, kdy

zpozoroval, že traktorista vyjíždí na polní cestu. Pokud jde o počínání řidiče traktoru L., pokládal soud za prokázané, že znamení pro změnu směru jízdy dával ve vzdálenosti asi 30 m před polní cestou, vzhledem k důkazní situaci však neměl za spolehlivě zjištěné, že toto znamení traktorista dával nepřetržitě až do okamžiku, kdy vyjížděl na polní cestu. Skutečnost, zda traktorista dával rukou znamení pro změnu směru jízdy a jakým způsobem tak učinil, pokládal soud pro otázku zavinění obviněného za nerozhodnou s poukazem na zjištění, že obviněný nemohl pro výšku vlečky a osoby na ní sedící, počínání traktoristy postřehnout. Z délky brzdné dráhy motocyklu (14 m) soud dále zjistil, že obviněný byl v době, kdy postřehl změnu směru jízdy traktoru, od polní cesty vzdálen nejméně 20 m a dále z počátku a konce brzdné dráhy dovodil, že ve vzdálenosti asi 11 m před polní cestou obviněný přestal brzdit, přidal plyn a odbočoval na polní cestu ve snaze odvrátit srážku s traktorem. Toto rozhodnutí pak hodnotí soud jako nesprávné, z čehož se naznačuje – i když z odůvodnění rozsudku to výslovně nevyplývá – že vzniklou dopravní situaci měl obviněný podle názoru soudu řešit jen brzděním.

Proti cit. rozsudku podal obviněný odvolání, z jehož podnětu krajský soud v Košicích rozsudkem ze dne 22. ledna 1965 sp. zn. 4 To 353/64 rozsudek okresního soudu podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. zrušil a podle § 259 odst. 3 tr. ř. ve věci sám hned rozhodl tak, že obviněného podle § 226 písm. c) tr. ř. obžaloby zprostil. V odůvodnění svého rozhodnutí odvolací soud vytýká odsuzujícímu rozsudku soudu I. stupně, že skutkový stav, rozhodný pro posouzení viny byl I. soudem konstruován vytržením částí výpovědí obviněného a svědků a jejich přizpůsobením vlastní verzi. Nato pak odvolací soud – aniž sám bezprostředně provedl nějaké dokazování – dospívá v některých směrech ke skutkovým závěrům od rozsudku soudu I. stupně odchylným. Tak především konstatuje, že výsledky důkazního řízení nebylo bezpečně prokázáno, že traktorista K. dával včas a náležitým způsobem znamení pro změnu směru jízdy a dále zjišťuje, že obviněný předjížděl traktor rychlostí asi 90 km za hodinu, kterou současně hodnotí jako dovolenou a přiměřenou dané dopravní situaci. Rozhodující příčinu dopravní nehody spatřuje odvolací soud v tom, že traktorista hrubě porušil ustanovení § 11 vyhlášky č. 141/60 Sb., když před odbočením vlevo nezajel co nejdále doleva v pravé polovině vozovky, nýbrž jel zcela po pravé straně vozovky, čímž uvedl v omyl obviněného, který ze způsobu jeho jízdy nemohl rozpoznat, že traktor bude odbočovat doleva. Tím traktorista vytvořil situaci, za níž nebylo v silách obviněného nehodu odvrátit a proto mezi jednáním obviněného a dopravní nehodou není příčinné souvislosti.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo a shledal, že zákon byl porušen.

Odvolací soud pochybil především tím, že ve věci sám rozhodl, aniž pro to byly splněny podmínky ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř. Podle cit. ustanovení může odvolací soud po zrušení rozsudku soudu I. stupně ve věci sám hned rozhodnout jen tehdy, je-li možno nové rozhodnutí učinit na podkladě skutkového stavu, který byl v napadeném rozsudku správně zjištěn, a popřípadě důkazy provedenými bezprostředně před odvolacím soudem doplněn. Z tohoto zákonného omezení vyplývá, že dovolací soud nemá volnost ve vytváření skutkového podkladu pro rozhodnutí; je-li nutno učinit skutkové zjištění, odchylné od napadeného rozsudku, lze změny rozhodnutí dosáhnout – nejde-li o pouhé doplnění – jen postupem podle § 259 odst. 1 tr. ř., tj. vrácením věci soudu I. stupně k novému projednání a rozhodnutí (popř. podle § 260 tr. ř. prokurátoru k došetření).

V daném případě odvolací soud žádné dokazování sám bezprostředně neprováděl, takže nebyl oprávněn ani k doplnění skutkového stavu, zjištěného v napadeném rozsudku. Jestliže se přesto v podstatných směrech odchýlil od skutkových zjištění I. soudu, porušil zákon v ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu však není ani věcně správné.

Místo nehody – jak správně uvádí soud I. stupně – nelze považovat za křižovatku, neboť šlo jen o vyústění polní cesty na silnici; pro jízdu traktoristy proto přichází v úvahu výklad ustanovení § 16 odst. 2 vyhlášky č. 141/1960 Sb. o „vyjíždění ze silnice“ ve spojení s ustanovením § 11 cit. vyhlášky, na něž výše cit. ustanovení odkazuje. Názor krajského soudu, že traktorista hrubě porušil ustanovení § 11 cit. vyhlášky tím, že před odbočením vlevo při pravém okraji vozovky, nelze uznat za správný, a to v podstatě z důvodů, které uvádí generální prokurátor ve stížnosti pro porušení zákona.

Řidič rozměrnějšího vozidla před vyjetím ze silnice vlevo někdy nemůže, vzhledem k šířce vozovky, zajet až k jejímu středu, jak mu to ukládá ustanovení § 11 odst. 3 cit. vyhlášky, neboť by mu tím bylo vyjetí ze silnice ztíženo, případně by bylo i neproveditelné; je proto nucen s vozidlem nadjet k pravému okraji vozovky. I v takovém případě platí ustanovení § 11 odst. 3 cit. vyhl., podle něhož je řidič povinen dát přednost v jízdě všem protijedoucím motorovým i nemotorovým vozidlům a tramvajím, jedoucím v obou směrech; vozidlům, která projíždějí za ním – s výjimkou tramvají tedy přednost nedává. K výjimečnému případu, kdy je řidič při změně směru jízdy povinen dát přednost v jízdě vozidlu, které přijíždí za ním, může dojít – kromě případu, upraveného ustanovením § 11 odst. 4 cit. vyhlášky – též tehdy, není-li ukazatel směru jízdy viditelný pro šířku přívěsu nebo vlečného vozidla, nebo z jiného důvodu (např. zakrytí nákladem) a nelze-li znamení pro změnu směru jízdy dát „jiným viditelným způsobem“ (§ 22 odst. 4 cit. vyhlášky).

Z uvedeného vyplývá, že zjištění skutečnosti, zda traktorista dal znamení pro změnu směru jízdy a jakým způsobem tak učinil, má pro správné posouzení této dopravní nehody rozhodující význam. Podle ustanovení § 11 odst. 1, § 22 odst. 1 cit. vyhlášky, musí být uvedené znamení dáno včas a zřetelně, tj. v dostatečné vzdálenosti před místem odbočení pro ostatní uživatele silničního provozu, zejména pak řidiče vozidel jedoucích vzadu stejným směrem, rozpoznatelným. Vyhláška nestanoví, jakou vzdálenost je v uvedeném směru třeba považovat za dostatečnou, určení této vzdálenosti je závislé na konkrétní dopravní situaci, zejména na rychlosti jízdy a rozměrech vozidla, dále na přehlednosti místa, hustotě provozu apod.

Se zřetelem na výsledky dosavadního řízení je nutno konstatovat, že hodnocení případu z uvedených hledisek nebylo náležitě provedeno. Odvolací soud sice v odůvodnění svého rozsudku uvádí, že „nebylo bezpečně prokázáno, že traktorista dal včas a náležitým způsobem viditelné znamení“, což dovozuje s poukazem na změnu ve výpovědích svědků, z jeho rozhodovacích důvodů však není patrné, jaké zjištění učinil o konkrétním způsobu jízdy řidiče traktoru. Názor, že pochybnosti o skutkových okolnostech případu je nutno vykládat ve prospěch obviněného, je jako zásada správný, avšak k uplatnění této zásady může dojít jen tehdy, když byly vyčerpány všechny dosažitelné důkazní prostředky a když provedené důkazy byly pečlivě zhodnoceny jednotlivě i v jejich souhrnu (§ 2 odst. 5, 6 tr. ř.).

Hodnocení skutkové okolnosti zda obžalovaný mohl pozorovat znamení, dávané traktorem, a to se zřetelem na konkrétní stav daný směrem jízdy vozidel, konstrukcí vlečky, postavením osob na vlečce apod., pak odvolacím soudem vůbec nebylo provedeno. Toto hodnocení provedl pouze soud I. stupně, avšak způsobem, který se rovněž jeví jako značně nepřesvědčivý, přestože úsilí soudu o zjištění skutečného stavu věci je patrné z provedené prohlídky místa činu.

Z protokolu o prohlídce místa nehody, provedené soudem I. stupně vyplývá, že soud nemohl provést rekonstrukci ve shodě s původním stavem vzhledem k tomu, že neměl k dispozici totožnou vlečku, nýbrž vlečku nižší. Kromě toho zkouška viditelnosti traktoristova znamení byla prováděna bez obsazení vlečky třemi osobami. Při této zkoušce soud zjistil, že obžalovaný mohl traktoristu, resp. jeho znamení upažení pozorovat jen tehdy, kdyby zajel až k levému okraji vozovky.

Uvedené zjištění soudu je však v rozporu s výsledkem vyšetřovacího pokusu, provedeného orgány VB dne 20. 12. 1964, při němž za přítomnosti obžalovaného a dalších osob bylo zjištěno, že ze středu a z

levé poloviny vozovky bylo možno znamení traktoristy pozorovat i za situace, kdy tři osoby dokonce stáli při levé bočnici. Tento rozpor však nebyl soudem hodnocen a tudíž ani vysvětlen, při čemž z rozsudku ani není jasno, z jakých důkazů soud v svých závěrech vycházel.

Podle zjištění I. soudu, dovozeného z výpovědí svědků P., M., S., O., dával traktorista znamení pro změnu směru jízdy ve vzdálenosti asi 30 m od vyústění polní cesty, přičemž z tohoto zjištění vycházela i obžaloba. Ani soudy, ani vyšetřovatelem a prokurátorem v přípravném řízení však nebylo vůbec hodnoceno, zda uvedená vzdálenost byla vzhledem k dané dopravní situaci dostatečná, tj. zda obviněný byl na změnu směru jízdy traktorem upozorňován včas, jak vyžaduje ustanovení § 11 odst. 1, § 22 odst. 1 cit. vyhlášky. Toto hodnocení pak bylo nutno provést se zřetelem na konkrétní okolnosti případu podle hledisek výše již rozvedených, když pro zjištění rychlosti jízdy obžalovaného mělo být využito odborných znalostí znalce (k výpočtu rychlosti podle zjištěné brzdné stopy, příp. též podle deformací na vozidlech).

Posudek znalce V. nelze – jak důvodně namítá generální prokurátor – uznat za dostatečný a vyhovující kladným požadavkům. Nehledě na to, že řešení právních otázek, tedy ani výklad ustanovení vyhlášky č. 141/1960 Sb. znalci nepřísluší (§ 107 odst. 1 věta druhá tr. ř.), nelze přehlížet, že jmenovaný znalec ve svém posudku ustanovení cit. vyhlášky vykládá buď nejasně, nebo dokonce i nesprávně, což samo o sobě již vyvolává pochybnost o jeho odborné způsobilosti. V tomto směru jde především o nesprávný názor znalce, převzatý odvolacím soudem, že obžalovaný jízdu při pravém okraji vozovky před odbočením vlevo hrubě porušil ustanovení § 11 odst. 3 cit. vyhlášky, dále jeho názor na otázku přednosti v jízdě za uvedené situace, názor, že jízda po krajnici je podle § 7 odst. 4 vyhlášky zakázána apod. Rovněž i věcný závěr znalce, že obžalovaný jel v kritické době rychlostí asi 90 km za hodinu, vyvolává pochybnost o správnosti, poněvadž znalec tento svůj závěr blíže nevysvětlil a technicky nezdůvodnil.

Vzhledem k uvedeným vadám znaleckého posudku měl soud postupovat podle ustanovení § 109 tr. ř. a přibrat znalce jiného což se však nestalo a proto významné okolnosti případu nebyly náležitě objasněny.

Kusost dosavadního důkazního řízení je nutno dále vytknout i v tom směru, že provedením vyšetřovacího pokusu nebylo prověřeno, zda traktorista vzhledem k rozměrům svého vozidla a šířce vozovky byl nucen provádět vyjíždění ze silnice nadjetím k jejímu pravému okraji, ač jen takovým postupem bylo možno dospět k bezpečným závěrům a správnému hodnocení dopravní nehody z hlediska techniky jízdy traktoristy. Vyšetřovací pokus, provedený orgány VB v přípravném řízení, byl zaměřen pouze na zjištění, zda obžalovaný mohl z motocyklu pozorovat znamení, dávané traktorem.

Z hlediska úplnosti důkazního řízení je posléze nutno souhlasit i stou námitkou generálního prokurátora, že již v přípravném řízení byla zcela pominuta skutečnost, že v krvi obviněného bylo po nehodě zjištěno určité množství alkoholu, ač tato skutečnost mohla být významná pro objasnění příčin dopravní nehody (případné prodloužení tzv. reakční doby u podnapilého řidiče, snížení schopnosti ke správné reakci) a tím i pro posouzení stupně společenské nebezpečnosti spáchaného skutku. Protože zjištěná hladina alkoholu byla poměrně nízká (0,6 promile) a mezi nehodou a odběrem krve uplynula doba dvou hodin, bylo třeba věc dále došetřit posudkem znalce – lékaře, jímž by byl proveden zpětný výpočet, jaké množství alkoholu měl obviněný v krvi v době nehody a dále odborně posouzena otázka, zda požitým množstvím alkoholu byly nepříznivě ovlivněny řidičské schopnosti obžalovaného. Tímto znaleckým posudkem bylo možno ověřit i obhajobu obviněného v tom smyslu, že alkohol požil jen předchozího dne ve večerních hodinách a nikoliv též kritického dne před jízdou, což se vzhledem ke značnému časovému odstupu jeví jako nevěrohodné.

Z uvedených důvodů Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že rozsudkem krajského soudu v

Košicích ze dne 22. ledna 1965 sp. zn. 4 To 353/64 byl porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6, § 259 odst. 3 tr. ř. a napadený rozsudek, jakož i vydaný rozsudek okresního soudu a další navazující rozhodnutí podle § 269 odst. 2 tr. ř. se zřetelem na § 272 tr. ř. zrušil.

Vzhledem k tomu, že vytýkanými vadami řízení, které spočívají v nedostatečném objasnění věci, trpí již výsledky v přípravném řízení, byla věc podle § 270 odst. 1 tr. ř. vrácena prokurátorovi k došetření.